

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK A ODSTOUPENÍ OD KUPNÍ SMLOUVY

11. 11. 2013 / Josef Aujezdský

Od 1/1/2014 má dojít přímo k revolučním změnám v českém soukromém právu. Nabude účinnosti nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), přičemž dochází mimo jiné ke zrušení současného občanského zákoníku a ke zrušení stávajícího obchodního zákoníku. Navíc nejpozději do října 2013 má Česká republika do svého právního řádu zapracovat ustanovení směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů. Zdali k této implementaci dojde včas, není v tuto chvíli jasné. Nicméně ustanovení této směrnice byla již zapracována do znění nového občanského zákoníku. V rámci tohoto příspěvku se budeme zabývat některými plánovanými změnami souvisejícími s velmi populárním institutem odstoupení od kupní smlouvy bez uvedení důvodu (při nákupu v e-shopu či prostřednictvím jiného zásilkového prodeje).

Základní předpoklady pro oprávnění spotřebitele odstoupit od kupní smlouvy bez uvedení důvodu zůstávají nezměněny, musí se jednat o smlouvu uzavřenou na dálku (kupříkladu prostřednictvím internetu či telefonu) mezi podnikatelem a spotřebitelem. Základní úprava je obsažena v první větě ustanovení § 1829 odst. 1 nového občanského zákoníku, kde je stručně stanoveno, že „spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů.“ Toto ustanovení pak doplňuje druhá věta § 1818, jež výslovně zakotvuje, že „má-li spotřebitel právo odstoupit od smlouvy ..., nevyžaduje se, aby uvedl důvod, a s právem odstoupit od smlouvy nelze spojit postih.“ Toto znamená, že se skutečně jedná o oprávnění spotřebitele, za jehož výkon nemůže být takový spotřebitel ze strany obchodníka nijak smluvně postihován (smluvní pokutou či jinou sankcí). Tato úprava tedy zůstává shodná.

Zajímavé změny se však týkají lhůt pro odstoupení od kupní smlouvy bez uvedení důvodu. Obecně zůstává zachována 14-ti denní lhůta, nicméně dochází ke změně z tzv. hmotněprávní lhůty na tzv. procesní lhůtu. Co to znamená? Nově bude postačovat, pokud bude odstoupení v čtrnáctidenní lhůtě spotřebitelem obchodníkovi v této lhůtě odesláno (nikoliv doručeno, jak je tomu nyní). Výslovně to zakotvuje druhá věta § 1818 nového občanského zákoníku: „Využije-li spotřebitel právo odstoupit od smlouvy ..., považuje se lhůta pro odstoupení za zachovanou, pokud spotřebitel v jejím průběhu odešle podnikateli oznámení, že od smlouvy odstoupje.“ Tato lhůta obecně běží ode dne převzetí zboží kupujícím.

Další důležitou změnou je prodloužení lhůty pro odstoupení od kupní smlouvy v tom případě, kdy obchodník nesplní svou povinnost náležitě poučit spotřebitele ohledně jeho možnosti odstoupit od smlouvy. Tato poučovací povinnost obchodníka je zakotvena v ustanovení § 1820 odst. 1 písm. f) nového občanského zákoníku. Podle předchozí právní úpravy činila lhůta v těchto případech 3 měsíce, přičemž nový občanský zákoník jí prodlužuje až na jeden rok a čtrnáct dnů. Konkrétně je stanoveno, že „nebyl-li spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy ... může spotřebitel od smlouvy odstoupit do jednoho roku a čtrnácti dnů ode dne počátku běhu lhůty pro odstoupení Jestliže však byl spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy v této lhůtě, běží čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení ode dne, kdy spotřebitel poučení obdržel.“ (§ 1829 odst. 2 nového občanského zákoníku). Z tohoto vyplývá, že důsledkem nesplnění poučovací povinnosti je podstatná soukromoprávní „sankce“ pro obchodníka spočívající v tom, že spotřebitel může právo od kupní smlouvy odstoupit realizovat po velmi dlouhou dobu.

Ustanovení § 1829 odst. 1 pak opět v návaznosti na unijní úpravu nově upřesňuje počátek běhu lhůty pro odstoupení od smlouvy v případě, kdy je na základě jedné smlouvy (jedné objednávky) dodáváno více kusů zboží nebo je zboží dodáváno po částech. Jde-li o smlouvu, jejímž předmětem je několik druhů zboží nebo dodání několika částí, běží lhůta pro odstoupení od smlouvy ode dne převzetí poslední dodávky zboží. Jde-li o smlouvu, jejímž předmětem je pravidelná opakovaná dodávka zboží, běží lhůta pro odstoupení od smlouvy ode dne převzetí první dodávky zboží. Taktéž pochopitelně zůstane zachováno pravidlo, že dojde-li k odstoupení od kupní smlouvy, kupní smlouva se od počátku ruší a smluvní strany jsou povinny si vzájemně vrátit poskytnuté plnění. Tedy konkrétně spotřebitel je povinen obchodníkovi vrátit zboží a obchodník je povinen vrátit spotřebiteli peníze. Nově jsou však upraveny některé otázky související s vrácením plnění z takto zaniklé kupní smlouvy, včetně úpravy lhůt pro vrácení tohoto plnění.

První věta ustanovení § 1831 nového občanského zákoníku zakotvuje, že „odstoupí-li spotřebitel od smlouvy, zašle nebo předá podnikateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do čtrnácti dnů od odstoupení od smlouvy, zboží, které od něho obdržel.“ I zde se jedná o tzv. procesní lhůtu, což znamená, že pro její zachování stačí, pokud spotřebitel zboží obchodníkovi poslední den této lhůty odešle. Vzájemnou povinnost obchodníka vrátit peníze pak stanoví první věta ustanovení § 1832 odst. 1 nového občanského zákoníku. Konkrétně je zde uvedeno, že „odstoupí-li spotřebitel od smlouvy, vrátí mu podnikatel bez zbytečného odkladu, nejpozději do čtrnácti dnů od odstoupení od smlouvy, všechny peněžní prostředky...“ Nově tak dochází ke zkrácení lhůty pro vrácení peněz spotřebiteli, a to z původních 30 dní počítaných od okamžiku odstoupení od smlouvy spotřebitelem, na 14 dní.

Ustanovení § 1832 odst. 4 nového občanského zákoníku explicitně uvádí, že „odstoupí-li spotřebitel od kupní smlouvy, podnikatel není povinen vrátit přijaté peněžní prostředky spotřebiteli dříve, než mu spotřebitel zboží předá nebo prokáže, že zboží

podnikateli odeslal.“ V souvislosti se zněním tohoto ustanovení mohou v praxi zřejmě vznikat spory ohledně jeho výkladu, konkrétně ohledně toho, co se rozumí prokázáním, že spotřebitel zboží podnikateli odeslal. Jedná se o provedení ustanovení čl. 13 odst. 3 směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů, jež však bližší návod pro interpretaci bohužel taktéž neposkytuje. Český verze tohoto článku směrnice zní: „pokud obchodník nenabídl, že zboží osobně vyzvedne, může v případě kupních smluv s vrácením plateb počkat do té doby, než zboží obdrží nebo než spotřebitel prokáže, že zboží odeslal zpět, podle toho, co nastane dříve.“

V návaznosti na judikaturu Soudního dvora EU a v návaznosti na znění směrnice o právech spotřebitelů bylo do nového občanského zákoníku výslovně zařazeno také ustanovení, že spotřebitel má v případě odstoupení od kupní smlouvy nejen právo na vrácení kupní ceny, ale i právo na vrácení nákladů souvisejících s dodáním zboží, jež prodávajícimu uhradil. Konkrétně je to uvedeno v ustanovení 1832 odst. 1, a to následovně: „odstoupí-li spotřebitel od smlouvy, vrátí mu podnikatel ... všechny peněžní prostředky včetně nákladů na dodání, které od něho na základě smlouvy přijal...“ Zdůrazňujeme, že tímto jsou míněny náklady na dodání zboží spotřebiteli, nikoliv náklady související s dopravou zboží při jeho vracení zpět prodávajícimu.

Povinnost obchodníka vrátit spotřebiteli náklady na dodání zboží je do určité míry moderována zařazením ustanovení § 1832 odst. 2 nového občanského zákoníku. To stanoví, že „jestliže spotřebitel zvolil jiný, než nejlevnější způsob dodání zboží, který podnikatel nabízí, vrátí podnikatel spotřebiteli náklady na dodání zboží ve výši odpovídající nejlevnějšímu nabízenému způsobu dodání zboží.“ Toto znamená, že v případě, kdy obchodník nabízí různé způsoby doručení zboží, je případně povinen vrátit spotřebiteli pouze částku ve výši nejlevnějšího způsobu dopravy nabízeného tímto obchodníkem. Skutečnost, že obchodník případně nabízí i osobní odběr zboží, s touto problematikou přímo nesouvisí.

Změn, které tzv. rekodifikace českého soukromého práva přinese pro podnikatele v prostředí internetu (a nejen pro ně), bude velká řada. Zatím však není zcela jasné, jaká bude situace v „přechodném období“ mezi říjnem 2013, do kdy měla být nejpozději zapracována směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů, a 1/1/2014, kdy by měl nabýt účinnosti nový občanský zákoník.

Tento článek byl se souhlasem autora převzat ze serveru www.lupa.cz.

Autor: Josef Aujezdský

Zatím žádné diskuzní příspěvky